

Gdańsk, dnia 18 grudnia 2024 r.

**Protokół z kontroli problemowej
w Gminie Miejskiej Hel, w tym z miejscem kontroli
w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Helu
ul. Kuracyjna 1**

Przedmiot kontroli:

**Prawidłowość realizacji zadań własnych wynikających z ustawy o
przeciwdziałaniu przemocy domowej**

1. Warunki organizacji kontroli:

1.1. Jednostka kontrolowana:

Gmina Miejska Hel wraz z miejscem kontroli w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Helu przy ul. Kuracyjnej 1 (dalej: MOPS).

1.2. Jednostka kontrolująca:

Kontrolę prowadził Zespół Inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w składzie:

- a) [...]*- starszy inspektor wojewódzki – kierująca pracą Zespołu- posiadająca upoważnienie nr 222/2024 (PS-IX.0030.98.2024.AZ) z dnia 4 września 2024 r.
- b) [...]*- starszy inspektor wojewódzki - członek Zespołu - posiadająca upoważnienie nr 224/2024 (PS-IX.0030.98.2024.AZ) z dnia 4 września 2024 r.
- c) [...]*- inspektor wojewódzki - członek Zespołu - posiadająca upoważnienie nr 223/2024 (PS-IX.0030.98.2024.AZ) z dnia 4 września 2024 r.

1.3. Termin kontroli: Kontrolę w jednostce przeprowadzono w dniach: 19-20 września 2024 r.

1.4. Okres podlegający kontroli: od dnia wejścia w życie nowej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zastępującej dotychczas obowiązującą ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj. od 22.09.2023 r. do dnia rozpoczęcia kontroli tj. 19.09.2024 r.

1.5. Informacja o przeprowadzonej przedmiotowej kontroli:

- Jednostka kontrolowana została zawiadomiona o przeprowadzonej kontroli pismem z dnia 2 września 2024 r., znak PS-IX.431.2.32.2024.
- Kontrolujący złożyli oświadczenia, że nie istnieją okoliczności uzasadniające ich wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.
- Kontrolę przeprowadzono zgodnie z programem kontroli zatwierdzonym z upoważnienia Wojewody Pomorskiego wz. Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej przez Kierownika Oddziału Nadzoru i Kontroli Wydziału Polityki Społecznej dnia 17 maja 2024 r.
- Podmiot kontrolowany nie był dotychczas kontrolowany z realizacji zadań własnych gminy wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.
- Obecną kontrolę przeprowadzono zgodnie z planem kontroli na rok 2024.

[akta kontroli str. 1- 31]

1.6. Podstawy prawne przeprowadzonej kontroli:

Kontrola problemowa została przeprowadzona w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne w okresie od 22 września 2023 r. do 19 września 2024 r.;

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2023 r. poz. 901 z późn.zm., następnie Dz. U. z 2024 r. poz. 1283);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 535 z późn.zm. oraz Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1165);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury

- „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2024 r., poz. 1870);
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 ustanowiony Uchwałą nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 (M.P. z 2022 r. poz. 1259);
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na rok 2024 ustanowiony Uchwałą nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na rok 2024 – 2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232).

1.7. Zakres kontroli problemowej:

Przedmiotem kontroli była analiza realizacji zadań własnych realizowanych przez gminę wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zawartych w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 535 z późn.zm. oraz tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.), a w szczególności:

- dokumenty wpływające na realizację zadań własnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej – statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, strategia rozwiązywania problemów społecznych oraz gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz sposób realizacji powierzonych mu zadań (m.in. Uchwała określająca tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu, Zarządzenie Burmistrza o powołaniu Zespołu, opracowanie regulaminu Zespołu, zwołanie pierwszego posiedzenia przez Burmistrza, zawarte porozumienia między Burmistrzem a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu, zapewnianie obsługi organizacyjno-technicznej i finansowej Zespołu, organizacja pracy Zespołu, ochrona danych osobowych, w tym danych szczególnych, sposób prowadzenia dokumentacji, obieg dokumentów i komunikacja między podmiotami).
- przestrzeganie zasad prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”,
- rozpatrywanie skarg na działalność członków grupy diagnostyczno-pomocowej i zespołu interdyscyplinarnego,
- realizacja zadań gminy wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 oraz Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030.

1.8. Osoby udzielające wyjaśnień:

Burmistrz Gminy Miejskiej Hel – [...]*

Kierownik MOPS w Helu – [...]*

Dokonano wpisu do zeszytu kontroli Urzędu Miasta w Helu i MOPS oraz poinformowano Kierownika MOPS w Helu o:

- Prawie odmowy podpisania protokołu i obowiązku złożenia na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu, wyjaśnień przyczyn tej odmowy.
- Prawie zgłoszenia na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku umotywowanych zastrzeżeń, dotyczących ustaleń zawartych w protokole w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu, o których mowa powyżej, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku wobec zastrzeżeń.
- Odmowa podpisania protokołu kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych oraz skierowania wystąpienia pokontrolnego.
- Powyższe w oparciu o § 18 Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1165);

1.9. Skróty i oznaczenia.

W niniejszym protokole zastosowano następujące skróty i oznaczenia:

- **ustawa o przeciwdziałaniu przemocy** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej
- **ustawa o pomocy społecznej** – ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- **ustawa o wychowaniu w trzeźwości** - ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- **rozporządzenie** – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty”
- **MOPS, Ośrodek** – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu,
- **ZI** – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- **Przewodnicząca ZI** – Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Hel,
- **Procedura NK** – procedura Niebieskie Karty
- **OSPD** – osoba stosująca przemoc domową,
- **ODPD** – osoba doznająca przemocy domowej,
- **kontrola** – kontrola planowa przeprowadzona przez zespół kontrolujący w oparciu o realizację planu kontroli zatwierdzonego przez Wojewodę Pomorskiego na rok 2024
- **zespół inspektorów, kontrolujący** – osoby o których mowa w art. 127 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

1.10. Podstawa do ustaleń kontroli:

- Wglądu w dokumenty merytoryczne i formalne dotyczące realizowanych zadań,
- Wyjaśnień udzielanych przez osoby reprezentujące podmiot, realizujące zadania,
- Opisu bazy lokalowej i wyposażenia budynku MOPS.

2. Ustalenia kontrolne:

Czynności kontrolne rozpoczęto od omówienia zakresu kontroli z Burmistrzem Miasta Hel jako organem powołującym Zespół Interdyscyplinarny w Helu. Burmistrz Miasta udzielił stosownych informacji w zakresie realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej przez Gminę Miejską Hel.

Ustaleń z kontroli dokonano w Miejskim Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu - siedzibie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu jest samodzielną jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Miejskiej Hel, realizującą m.in. gminne zadania z zakresu pomocy społecznej, a także z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz obowiązujących w tym obszarze aktów wykonawczych.

MOPS w okresie objętym kontrolą wykonywał swoje zadania na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą Nr XV/126/2020 Rady Miasta Helu z dnia 26 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia nowego Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Helu. Statut Ośrodka zawiera odniesienie do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowiącej prawną podstawę realizowania przez jednostkę kontrolowaną zadań z tego obszaru (§ 4 pkt 14 Statutu). Statut został uchylony Uchwałą Nr LII/393/23 Rady Miasta Helu z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie przyjęcia nowego statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Helu, która wprowadziła nowy Statut obowiązujący od 7 lutego 2024 r. Dokument zawiera odniesienie do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej stanowiącej prawną podstawę realizowania przez jednostkę kontrolowaną zadań z tego obszaru (§ 4 ust. 2 pkt 15 oraz § 5 ust. 1 pkt 3 Statutu).

Strukturę organizacyjną i szczegółowe zasady działania MOPS w okresie objętym kontrolą określał Regulamin Organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Nr 4/2020 Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Helu z dnia 2 marca 2020 r. i aneksowany Zarządzeniem nr 7/2022 z dnia 12 kwietnia 2022 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego.

Dokument nie zawiera odwołania do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej poprzez MOPS, poza zapisem § 22 lit. t, że do zadań asystenta rodziny należy współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art.9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną. Natomiast w Regulaminie Organizacyjnym Ośrodka nie wykazano zakresu zadań pracownika socjalnego z obszaru przeciwdziałania przemocy w domowej, stanowi to nieprawidłowość z uwagi, że pełni on obligatoryjny element systemu przeciwdziałania przemocy domowej na poziomie gminy.

Stwierdzono nieprawidłowość

[akta kontroli str. 32-66]

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą funkcję Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego pełniła [...] – Kierownik MOPS.

Zgodnie z treścią art. 9a ust. 11 uppd w obligatoryjny skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej i funkcjonariusz policji. We wszystkich analizowanych przypadkach ujawniono, że w skład grup nie był powoływany pracownik socjalny.

Z informacji udzielonej kontrolującemu wynika, że w jednostce kontrolowanej w okresie objętej kontrolą nie był zatrudniony pracownik socjalny, który by realizował zadania z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, w tym w zakresie procedury Niebieskie Karty. Udział pracownika socjalnego w pracach GDP jest obligatoryjny, co wynika z art. art. 9a ust. 11 ustawy. Wyjaśnienia w tej sprawie złożyła [...] – Kierownik MOPS.

W ocenie kontrolujących taka sytuacja wiąże się z zagrożeniem niewłaściwego realizowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (w tym braku zapewnienia przez gminę ochrony dzieciom w trybie 12a uppd, czy realizacji zadań w ramach GDP), jak również z zakresu pomocy społecznej. W związku z ograniczonym zakresem kompetencyjnym zespołu kontrolnego w tym ostatnim zakresie, informacja zostanie przekazana do kierownika Oddziału do dalszego rozpoznania.

[akta kontroli str. 67-75]

Stwierdzono nieprawidłowość

2.1. Organizacja i funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej

Dokumentem programowym obejmującym różne obszary działań szeroko rozumianej polityki społecznej Gminy Miejskiej Hel w okresie objętym kontrolą była Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Hel na lata 2021-2025 stanowiąca załącznik do uchwały Nr XXV/195/2021 Rady Miasta Helu z dnia 5 maja 2021 r. Diagnoza do opracowania Strategii została przeprowadzona w oparciu o dane pozyskane z ośrodka pomocy społecznej i Policji oraz badanie ankietowe prowadzone przez podmiot zewnętrzny.

Diagnoza sytuacji społecznej gminy uwzględniła zjawisko przemocy domowej łącznie ze skalą tego zjawiska na terenie gminy. Przemoc stanowi problem środowiskowy w Gminie Miejskiej Hel. Zauważalny jest średni poziom świadomości na temat specyfiki przemocy domowej przy niskim poziomie wiedzy na temat instytucji, do których należy zwrócić się, by pomóc osobom uwikłanym w ten problem. W takim przypadku konieczne jest zwiększenie dostępności i rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie (np. kampanie społeczne). W społeczności widoczny jest problem związany z cyberprzemocą (41% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczyły przestępstwa internetowego), wczesna inicjacja alkoholowa (72% badanych wskazała na wiek pomiędzy 13 a 15 r.ż.) hazardem (88% badanych oceniło, że to powszechne zjawisko w środowisku lokalnym), przemocą rówieśniczą (niespełna połowa badanych uczniów doświadczała przemocy w szkole ze strony rówieśników). Niepokojące są dane związane z subiektywną opinią dotyczącą przemocy wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Hel, których część przejawia postawy wychowawcze charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania, bowiem 93 % badanych respondentów aprobuje klapsy jako właściwą metodę wychowawczą i jednocześnie tylko 28 % badanych jest za prawnym zakazem kar fizycznych wobec dzieci.

Wdrażanie Strategii opiera się na realizacji czterech celów strategicznych. Drugi cel strategiczny dotyczy *wzmacniania roli i funkcji rodziny oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie*. W ramach tego celu wyznaczone zostały cele operacyjne, m.in.:

- Wspieranie rodzin w rozwoju kompetencji i pełnieniu ról rodzicielskich.
- Pomoc i ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.

W 2023 roku zostały przeprowadzone działania ewaluacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Hel na lata 2021-2025, jednak z bardzo ogólnym podsumowaniem zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Dokument opisujący wynik ewaluacji został w lipcu 2023 roku przedłożony Przewodniczącemu Rady Miasta Helu. W odniesieniu do wszystkich ujawnionych problemów społecznych, w tym do zjawiska przemocy zdiagnozowano niski poziom wiedzy i świadomości oferty pomocowej

mieszkańców Helu. Konieczne jest podjęcie działań informacyjnych w tych tematach, zintensyfikowanie działań w zakresie poszerzenia oferty pomocowej, a następnie jej promocji.

[akta kontroli str. 76 -268]

W okresie objętym kontrolą gmina posiadała uchwalony gminny program przeciwdziałania przemocy domowej. Na początku tego okresu obowiązywał jeszcze poprzedni program przyjęty przez Radę Miasta Helu Uchwałą Nr XXVIII/214/2021 z dnia 28 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla Gminy Miejskiej Hel na lata 2022-2026, a kolejny wprowadzony został uchwałą nr LV/420/2024 z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie uchwalenia tekstu jednolitego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Hel na lata 2022 – 2026. Oznacza to, że Gmina w pierwszych miesiącach roku posiadała dokumenty programowe niespójne z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej i ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Analiza dokumentów wykazała, że obecnie obowiązujący Program stanowi zaktualizowaną i poszerzoną m.in. o aktualną diagnozę zjawiska przemocy wersję poprzedniego dokumentu. Zatem zostanie poddany analizie i ocenie aktualnie obowiązujący dokument.

Głównym celem Programu jest *„rozwój skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, zapewnienie profesjonalnej pomocy i ochrony osób doznających przemocy oraz intensyfikacja oddziaływań na osoby stosujące przemoc domową”*.

Powyższy cel główny zgodnie z aktualnym Programem będzie osiągany za pomocą realizacji celów szczegółowych, które określono w nim następująco:

- Profesjonalna pomoc oraz ochrona osób doznających przemocy domowej.
- Skuteczne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową.
- Profilaktyka i edukacja wśród społeczności lokalnej w zakresie przemocy domowej.
- Podnoszenie kompetencji pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się problematyką przemocy domowej.

Sformułowanie celów zostało poprzedzone diagnozą zjawiska przemocy domowej w Gminie Miejskiej Hel. Badanie zostało przeprowadzone w drugiej połowie 2023 r. na zlecenie władz gminy i opracowane w formie osobnego dokumentu. Z odpowiedzi udzielanych przez mieszkańców gminy wynika, że w większości aprobują oni tzw. konserwatywny sposób wychowywania dzieci, łącznie ze stosowaniem kar cielesnych. Diagnoza wskazała jako kierunek działań koniecznych do podjęcia przez gminę:

- upowszechnianie wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy wiedzy na temat przeciwdziałania zagrożeniom związanym z rozwojem nowoczesnych technologii komunikowania się (np. cyberprzemoc, stalking) w ramach lokalnych polityk społecznych,
- organizowanie akcji i kampanii społecznych dotyczących zjawiska przemocy domowej i przeciwdziałanie temu problemowi, a także wzbudzanie wrażliwości społeczności lokalnej na występowanie przejawów przemocy domowej oraz wzmacnianie poczucia społecznej odpowiedzialności poprzez reagowanie na przemoc,
- podnoszenie świadomości osób stosujących przemoc domową w zakresie negatywnych konsekwencji społecznych, prawnych i zdrowotnych zjawiska przemocy domowej,
- wdrożenie szkoleń dla wszystkich służb podejmujących działania na rzecz osób uwięzionych w przemoc domową, służących doskonaleniu i podniesieniu ich umiejętności pomocowych oraz umiejętności skutecznego radzenia sobie ze stresem.

Program nie określa źródeł finansowania i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań, wskazując bardzo ogólnie, że przedsięwzięcia przewidziane do realizacji finansowane będą z budżetu gminnego, powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, jak również z funduszy zewnętrznych, przez organizacje pozarządowe i sponsorów indywidualnych. Program nie zawiera harmonogramu zadań i działań, a jako podmioty odpowiedzialne za ich realizację wskazane są grupy, instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Jako partnerów w realizacji zadań wymieniono; placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy, inne ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna. W dokumencie zostały wskazane podmioty odpowiedzialne za realizację Programu lecz w sposób ogólny bez przypisania konkretnego zadania danemu realizatorowi i określonego terminu jego realizacji. Program nie opisuje sposobu monitorowania i ewaluacji ani oczekiwanych rezultatów, jedynie wskazano wskaźniki monitorujące, które będą wykorzystywane do oceny stopnia wdrożenia działań. Wskazane jest natomiast sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, które przygotowuje Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego i przedstawia je Burmistrzowi Helu.

Program jest zgodny z zapisami legislacyjnymi obowiązującymi w momencie jego tworzenia tj. ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, przy czym gminny Program odwołuje się do szerokiego zakresu dokumentów strategicznych, natomiast nie przywołuje w podstawach prawnych ww. Rządowego Programu.

W oparciu o analizę merytoryczną dokumentu ustalono, że konieczne jest określenie harmonogramu realizacji konkretnych działań/zadań ukierunkowanych na osiągnięcie szczegółowych celów, w tym wskazanie terminu realizacji, wskazanie realizatora konkretnego działania, podmiotów i partnerów w nim uczestniczących. Określenie ram czasowych lub częstotliwość realizacji oraz umiejscowienie podmiotów odpowiedzialnych za realizację danych zadań znacznie ułatwia weryfikację, modyfikację i ewaluację realizowanych założeń.

Stwierdzono uchybienia

[akta kontroli str. 269-368]

W programie wskazano bardzo ogólnie jako źródła finansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji - budżet gminny, powiatowe, wojewódzki i centralny, fundusze zewnętrzne, organizacje pozarządowej i sponsorzy indywidualni.

Zgodnie z przedstawionym sprawozdaniem z wykonania planu wydatków budżetowych za 2023 rok i 2024 r. (do dnia kontroli) związanego z realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wynika, że w roku 2023 z poziomu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Helu wydatkowano na realizację zadań wynikających z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej kwotę 539 zł (pięćset trzydzieści dziewięć złotych), natomiast w 2024 r. była to kwota 1 700 zł. Dokument podpisany został przez głównego księgowego MOPS.

[akta kontroli str. 369-378]

2.2. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz realizacja zadań merytorycznych – art. 6 ust. 2 pkt 4, art. 9a – 9c uppd

Zgodnie z przepisami art. 16–18 ustawy zmieniającej ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹, powołanie zespołu interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Hel według nowych zasad nastąpiło nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie.

Uchwałą Nr XLVIII/357/23 Rady Miasta Helu z dnia 28 czerwca 2023 r. został przyjęty i określony tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Hel. Uchwała została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego dnia 19 lipca 2023 r., poz. 3472. Uchwała weszła w życie po 14 dniach od ogłoszenia.

Burmistrz Helu na mocy Zarządzenia Nr 47/0050/2023 z dnia 4 września 2023 r. powołał Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Miejskiej Hel w składzie:

- trzech przedstawicieli MOPS Hel,
- dwóch przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji w Pucku,
- dwóch przedstawicieli Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Helu,
- przedstawiciela 115 Szpitala z Przychodnią SPZOZ w Helu,
- przedstawiciela Sądu Rejonowego w Wejherowie,
- dwóch przedstawicieli Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Helu.

W skład Zespołu wchodzi zatem przedstawiciele podmiotów wskazanych w art. 9a ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, poza przedstawicielem organizacji pozarządowej, stanowiąc przez to uchybienie zapisowi przywołanego artykułu prawa. Gmina Miejska Hel zawarła Porozumienia o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym z wymienionymi podmiotami, czyniąc zadość zapisowi art. 9a ust. 8 przywołanej ustawy.

Przewodnicząca Zespołu złożyła wyjaśnienia ustne wskazując, że na terenie Gminy nie działa podmiot niepubliczny mający w swych zadaniach statutowych działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Wskazano na konieczność rozpoznawania zasobów lokalnych w zakresie pozyskania organizacji pozarządowej do działań związanych z budowaniem systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że Gmina Miejska Hel dokonała powołania Zespołu Interdyscyplinarnego w terminie przewidzianym nową ustawą, czyli do 22 września 2023 r., jego skład jest (poza brakiem przedstawiciela organizacji pozarządowej) zgodny z wymienionymi podmiotami w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Stwierdzono uchybienia

Burmistrz Helu zwołał pierwsze posiedzenie Zespołu, na którym dokonano wyboru spośród jego członków przewodniczącego zespołu w osobie [....]* i zastępcy przewodniczącego w osobie [....]*.

Nowo ukonstytuowany Zespół opracował i przyjął na mocy Uchwały nr 1/2023 z dnia 4 września 2023 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Hel - *regulamin* określający szczegółowe warunki funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno-pomocowych. Regulamin zawiera ogólne zasady organizacji pracy zespołu i obiegu dokumentów w zespole interdyscyplinarnym, zasady udostępniania akt procedury Niebieskie Karty.

W dokumencie znajduje się zapis o możliwości upoważnienia przewodniczącego zespołu i jego zastępcy do samodzielnego powoływania GDP. Jako formę potwierdzenia powyższego upoważnienia stanowi zbiorowa lista z podpisami członków Zespołu, co nie wypełnia formy

¹ Ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 marca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 535)

udzielenia pełnomocnictwa osobie do podejmowania określonych czynności faktycznych w imieniu mocodawcy wynikającej z art. 95 i n. ustawy z 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny. Dopuszczalne jest bowiem udzielenie oddzielnie przez każdego z członków ZI pisemnego pełnomocnictwa przewodniczącemu zespołu, aby w jego imieniu dokonywał czynności powołania GDP. Należy przy tym pamiętać, że przyjmując model pełnomocnictw, nadal podmiotem powołującym GDP jest ZI, a nie przewodniczący, który działa w imieniu członków zespołu.

Stwierdzono nieprawidłowości

Zapis art. 9a ust. 6b ustawy ogranicza treść regulaminu co do trybu powoływania grup diagnostyczno-pomocowych. Zapisy w regulaminie Zespołu w Helu, które określają sposób pracy grupy diagnostyczno-pomocowej wykraczają poza ustawowe umocowanie.

Ujawniono, że Uchwała przyjęcia Regulaminu Zespołu została opatrzona podpisem Burmistrza Helu. Dokumenty i decyzje podejmowane przez Zespół, w tym Regulamin są przyjmowane przez zespół interdyscyplinarny, stanowiąc jego wewnętrzne dokumenty. Zgodnie z zasadą praworządności, wyrażoną w art. 7 Konstytucji RP, organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, co oznacza zakaz domniemania kompetencji, zaś normy kompetencyjne powinny być interpretowane w sposób ścisły i literalny. Zatem zespół kontrolny nie znalazł zasadności co do asygnowania uchwał Zespołu przez Burmistrza i należy od tego odstąpić.

Stwierdzono uchybienie

[akta kontroli str. 379-423]

W toku analizy dokumentacji stwierdzono, że zgodnie z art. 9c ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, wszystkie osoby wchodzące w skład Zespołu i grup diagnostycznych, podpisywały oświadczenia o zachowaniu poufności informacji i danych uzyskanych podczas realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu, jako administrator danych osobowych przetwarzanych w ramach procedury Niebieskie Karty, dokonał zgłoszenia bazy danych do Głównego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

MOPS realizuje politykę prywatności poprzez posługiwanie się klauzulą informacyjną o przetwarzaniu danych w oparciu o Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie ich swobodnego przetwarzania.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz członkowie grup diagnostyczno-pomocowych przed przystąpieniem do wykonywania swoich zadań złożyli organowi wykonawczemu gminy oświadczenie o treści: „Oświadczam, że zachowam poufność informacji i danych, które uzyskałem przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz, że znane mi są przepisy o odpowiedzialności karnej za udostępnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym”.

Dokumentacja związana z funkcjonowaniem Zespołu i dokumentacja związana z prowadzonymi procedurami NK przechowywana jest w zamkniętej szafie w pokoju konferencyjnym, do której ma dostęp tylko przewodnicząca ZI. W związku z powyższym zapewnione jest bezpieczne przechowywanie wszystkich gromadzonych danych.

Prowadzony jest monitoring zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami prawa. We wrześniu 2024 r. został przeprowadzony audyt wewnętrzny dotyczący przetwarzania danych w ramach funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego.

[akta kontroli str. 424-463, 547-551]

W kwestii rozpatrywania skarg na podstawie art. 9a ust. 7h i 9b ust. 16 uppd (na działalność zespołu interdyscyplinarnego lub członka zespołu interdyscyplinarnego) przewodnicząca zespołu złożyła wyjaśnienia, że w okresie objętym kontrolą nie wpłynęły skargi na działalność członków GDP i ZI.

[akta kontroli str. 464]

Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się co najmniej raz na dwa miesiące (4.IX.,11.X.,13.XII.2023 r., 22.II.,26.IV.,28.VI., 4.IX.2024 r.), realizując tym samym zapis 9a ust.7 uppd.

Do czasu nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w sytuacji konieczności zabezpieczenia dzieci w związku z zagrożeniem ich życia lub zdrowia poprzez odebranie ich z rodziny naturalnej celem umieszczenia u innego członka rodziny, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej działania były podejmowane na podstawie *Zarządzenia nr 8/2016 Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Helu z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie wprowadzenia procedury postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia*. Dokument ten został uchylony Zarządzeniem nr 15/2023 z 28 grudnia 2023 r. Rekomenduje się zaktualizowanie procedury do obowiązujących przepisów prawa (m.in. aktualna podstawa prawna, skreślenie sformułowania „bezpośredniego”).

W gminie Hel w kontrolowanym okresie nie zaistniała konieczność odebrania dziecka z rodziny na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Nie stwierdzono nieprawidłowości

[akta kontroli str. 465-473]

2.3. Poradnictwo i interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą oraz zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia (art. 6 ust. 2 pkt 2 i pkt 3 uppd).

Aby przeciwdziałać zagrożeniom dla rozwoju i spełniania swoich naturalnych funkcji przez rodziny, dla Gminy Miejskiej Hel został opracowany i jest realizowany Program Wspierania Rodziny. W okresie objętym kontrolą obowiązywał Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hel na lata 2021-2023 (przyjęty Uchwałą nr XXV/194/21 Rady Miasta Helu z dnia 5 maja 2021 r.), a następnie Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hel na lata 2024-2026². Za cel programu obrano stworzenie skutecznego systemu wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Realizację zadań wpisujących się w ww. Program stanowi funkcjonowanie Punktu Wsparcia Rodziny.

Zgodnie z przedstawioną informacją przez Urząd Miasta Helu, Punkt Pomocy Rodzinie działa w ramach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wsparcie kierowane jest do osób uzależnionych i członków ich rodzin, osób w kryzysie psychicznym oraz osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową. Jednym z głównych celów działania poza profilaktyką i rozwiązywaniem problemów związanych z uzależnieniem jest podejmowanie działań mających na celu udzielanie pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc domową. Realizowane są zadania, które mają na celu m.in. podniesienie umiejętności wychowawczych rodziców, zwiększające dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób i członków ich rodzin

² <https://www.bip.mopshel.pl/?wyswietl=114>

uwiłkanych w uzależnienie, działania informacyjne w zakresie promocji zdrowego trybu życia. W ramach Punktu Wsparcia doraźną pomoc psychologiczną i psychoterapeutyczną udziela psycholog oraz instruktorzy terapii uzależnień.

Osoby chcące podjąć leczenie odwykowe kierowane są do Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Terapia-24 Ośrodek Psychoterapii” w Jastrzębiej Górze, a w przypadku konieczności stacjonarnego leczenia uzależnienia od alkoholu kierowano ich m.in. do Szpitali dla Psychicznie i Nerwowo Chorych w Gdańsku i Starogardzie Gdańskim, Ośrodka Terapii Uzależnień w Smażynie.

Poradnictwo świadczone jest w poniedziałek w godzinach 15.30-17.30, środę 15.30-16.00, czwartek 16.00-18.00, piątek 15.00-16.00, sobotę 9.00-13.00.

Dodatkowo prowadzona jest Świetlica Środowiskowa „Bocianie Gniazdo”. Realizowane są tam inicjatywy wspierające rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Prowadzone są działania wspierające dzieci wychowujące się w rodzinach, w których pojawia się uzależnienie, przemoc domowa. W ramach Świetlicy stwarzane są dla dzieci możliwości do wszechstronnego rozwoju i prawidłowego pełnienia ról społecznych, organizowana jest pomoc w nauce i dożywianiu. Kadre placówki stanowi dwóch wychowawców. Prowadzone są też zajęcia z psychologiem, logopedą, zajęcia z sensoryki i prawidłowych zachowań wśród rówieśników.

W ramach profilaktyki Zespół Szkół Ogólnokształcących w Helu realizuje warsztaty rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, warsztaty z zagrożenia hazardem, zajęcia profilaktyczne odnośnie szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych oraz wizyty dzielnicowego omawiającego tematy w zakresie bezpieczeństwa.

Dodatkowo w ramach Festynu z okazji Dnia Dziecka zostały podsumowane działania profilaktyczne w szkole.

Zorganizowano trzygodzinne spotkanie edukacyjno-dyskusyjne pn. „Porozmawiamy z Rodzicami o...”, które poprowadziła przedstawicielka policji z obszaru przestępczości nieletnich. W ramach spotkania poruszono temat przemocy domowej, w szczególności w kontekście kompetencji rodzicielskich.

Osoby doznające kryzysu, w tym związanego z przemocą domową mogły skorzystać ze wsparcia Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Pucku.

Zgodnie z udzielonymi wyjaśnieniami w okresie objętym kontrolą osoby, które doznawały przemocy domowej uzyskiwały informacje o miejscach, gdzie mogą otrzymać całodobowe wsparcie, to jest w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (SOW) w Gdyni i w Rusocinie.

W okresie objętym kontrolą nikt nie korzystał z ww. pobytu całodobowego i wsparcia.

Osoby, które były wskazane jako te, które stosują przemoc, były motywowane do podjęcia wysiłku zmiany swojego zachowania i informowane o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy oraz informowane o możliwości skorzystania z Programu Korekcyjno-Edukacyjnego w PCPR w Pucku.

Przywołane działania profilaktyczne wskazują, że oferta realizowana w ramach placówki oświatowej dla dzieci i młodzieży w zakresie realizacji działań w zakresie nauki wyrażania i rozpoznawania emocji, ćwiczenia postaw asertywnych, wzmocnienie poczucia własnej wartości i komunikacji, przeciwdziałaniu sięganiu po substancje uzależniające są realizowane w stopniu zadowalającym.

Zauważalna jest potrzeba zwiększenia działań profilaktycznych i edukacyjnych służących m.in. zmiany postaw rodzicielskich i wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach na terenie Gminy Miejskiej Hel. Profilaktyka wymaga

uruchomienia cyklicznych kampanii społecznych oraz zwiększenie oferty np.: o organizację dla rodziców treningu umiejętności społecznych, treningu zapobiegania wypaleniu rodzicielskiemu, organizowanie cyklicznych, najlepiej corocznych, kampanii społecznych z elementami profilaktyki oraz rozpowszechnianiem informacji na temat przeciwdziałania przemocy domowej oraz oferty pomocy w systemie lokalnym.

W toku kontroli uzyskano informację, że rozpowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy domowej i jej przeciwdziałanie odbywało się podczas grup diagnostyczno-pomocowych, w ramach rozmów z osobami uwikłanymi w przemoc oraz w trakcie organizowanych spotkań w innych instytucjach. Mieszkańcy Helu byli informowani o dostępności wsparcia na stronie internetowej Ośrodka, oraz poprzez plakaty i ulotki.

Informacje dotyczące wsparcia zamieszczane były również na tablicy, stronie internetowej MOPS oraz przekazywane do podmiotów współpracujących z Zespołem Interdyscyplinarnym.

[akta kontroli str. 474-492, 493-494, 495-502]

W kontrolowanym okresie członkowie ZI i grup diagnostyczno-pomocowych uczestniczyli w następujących szkoleniach:

- Podstawowe aspekty ochrony danych osobowych – podstawa prawna, terminologia, metodologia.
- Procedura reagowania na przemoc wobec dziecka dla przedstawicieli oświaty – „Niebieskie Karty” – rola i zadania szkoły z uwzględnieniem nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- Przegląd i omówienie najważniejszych zadań Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołów Interdyscyplinarnych. Przeciwdziałania przemocy domowej w aspekcie teoretycznym i praktycznym. Procedura leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu.
- Szkolenie dla zespołów interdyscyplinarnych realizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Gdańsku.
- „Procedura Niebieskie Karty”.
- Dziecko jako ofiara przemocy domowej. Diagnoza i opracowanie planu pomocy.

Osoby realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej nie posiadają specjalistycznego szkolenia (min. po 100 godz. dydaktycznych) umożliwiającego uzyskanie certyfikatu specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

[akta kontroli str. 503 -546]

2.4.Przestrzeganie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta.

W analizowanych przypadkach wszczęcie procedury NK nastąpiło przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli jednostek uprawnionych.

Wszczęcie procedury NK z udziałem małoletniego (dotkniętego przemocą) następowało w obecności osób uprawnionych lub psychologa.

We wszystkich analizowanych przypadkach formularze NK-A zostały przekazane do Zespołu Interdyscyplinarnego w terminie 5 dni roboczych. Przewodnicząca Zespołu telefonicznie zawiadamiała członków Zespołu o wpłynięciu formularza NK-A z możliwością zapoznania się z dokumentacją w siedzibie MOPS. Procedura NK była niezwłocznie, nie później w ciągu 3 dni roboczych od dnia jej otrzymania przekazana członkom grupy diagnostyczno-pomocowej. Pierwsze posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej odbyło się niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania formularza „Niebieska Karta – A”.

Zespół Interdyscyplinarny zrealizował w jednym przypadku zapis § 9 ust. 1 rozporządzenia, poszerzając GDP po tym jak wpłynął do niego wniosek o poszerzenie składu grupy

diagnostyczno-pomocowej. Nie ujawniono żadnej dokumentacji świadczącej o wszczęciu procedury pod nieobecność OSPD oraz czy została ona zawiadomiona niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania formularza „Niebieska Karta-A”. W ocenie zespołu kontrolnego terminy dotyczące realizacji procedury NK były przestrzegane zgodnie z zapisami § 7, § 8, § 9 rozporządzenia.

W okresie objętym kontrolą prowadzono 8 procedur Niebieskie Karty (4 wszczęte w 2023 r. oraz 4 wszczęte w 2024 r.). Nie było żadnej procedury Niebieskie Karty kontynuowanej z lat ubiegłych.

Liczba zakończonych w okresie objętym kontrolą procedur „Niebieskie Karty” ogółem: 5

- z powodu ustania przemocy domowej: 0
- z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań: 4
- z powodu odstąpienia od dalszych działań: 1

Miejszem spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Diagnostyczno-Pomocowych był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu.

Zasada rozdzielności terminu spotkań GDP z ODPD i OSPD była zachowana w zdecydowanej większości procedowanych Niebieskich Kart. W jednym przypadku ujawniono, że spotkania z osobami doznającą przemocy domowej i osobą stosującą przemoc domową nie zostały zorganizowane w sposób uniemożliwiający im wzajemny kontakt, ponieważ odbyły się one w oddzieleniu 45 minut. Przewodnicza ZI oświadczyła, że w takiej sytuacji zapraszała stronę do gabinetu na rozmowę do czasu zakończenia spotkania przez ODPD i opuszczenia przez nią Ośrodka. Zespół kontrolny omówił z Przewodniczącą konieczność zwiększenia różnicy czasowej między spotkaniami. W okresie objętym kontrolą spotkania członków grupy miały formę stacjonarną.

W czasie kontroli przeanalizowano wszystkie dokumenty 8 procedur NK. Czynności kontrolne akt osób oraz rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty przyczyniły się do poniższych ustaleń.

Z kontrolowanych akt wynika, że z rodzinami objętymi procedurą Niebieskie Karty bezpośrednio pracowały grupy diagnostyczno-pomocowe, których członkami byli głównie funkcjonariusz Policji i asystent rodziny – jako przedstawiciel pomocy społecznej. Nie wypełnia to jednak zapisów o obligatoryjnej obecności pracownika socjalnego.

Zespół Interdyscyplinarny był natomiast zapoznawany z sytuacją rodziny w trakcie pracy GDP oraz po podjęciu decyzji GDP o zakończeniu procedury, monitorując przebieg współpracy z rodziną. Podczas spotkań Zespołu omawiano procedury i podejmowano decyzję o zakończeniu procedury NK w danej rodzinie jako ostateczną decyzję w tej sprawie. Taka praktyka nie jest wskazana, ponieważ w obecnej rzeczywistości prawnej decyzję o zakończeniu działań w ramach procedury podejmują członkowie GDP i jest ona wiążąca dla zespołu. Zespół może mieć w tej sprawie jedynie głos doradczy, zwłaszcza w trudnych, spornych sprawach.

W trakcie kontroli omówiono z obecną Przewodniczącą ZI uwagi merytoryczne dotyczące procedowania poszczególnych NK w celu ich wdrożenia.

Stwierdzono nieprawidłowości

Zapis § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia wskazuje, iż wszczęcie procedury następuje z chwilą wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednego z podmiotów uprawnionych, w obecności pełnoletniej osoby doznającej przemocy domowej.

W toku kontroli ujawniono, iż wszczęcie procedury NK następowało przez wypełnienie formularza NK A przez przedstawicieli jednostek uprawnionych – głównie Policji. Formularze Niebieskie Karty wypełniane przez instytucje zewnętrzne tj. Policję, dostarczane były do

Przewodniczącego Zespołu. Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego Zespołu zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od wszczęcia procedury.

Na podstawie dokumentów, które są prowadzone w ramach realizacji procedury Niebieskie Karty, stwierdzono, iż Przewodnicząca Zespołu po otrzymaniu formularza "Niebieska Karta - A" niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, powoływała grupę diagnostyczno-pomocową i przekazywała formularz NK-A członkom grupy – realizując tym samym zapis art. 9a ust. 10b ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie procedury Niebieskie Karty. Pierwsze posiedzenie GDP odbywało się nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania formularza NK-A. Zgodnie z § 10 rozporządzenia wszystkie działania w ramach procedury NK muszą być dokumentowane.

Dokumentacja akt w ramach prowadzonej procedury Niebieskie Karty zawierała m.in. sporządzone karty A, C i D, notatki i dokumenty wytworzone przy realizacji procedury NK - plan działań, adnotacje służbowe z policji, notatka z ustaleń asystenta rodziny, dokumentację związaną z organizacją spotkań grup, odpowiedzi zwrotne z instytucji oraz oświadczenia o poufności danych. Analiza akt jednak ujawniła, że podejmowane działania nie były dokumentowane w sposób kompletny i rzetelny. Opisy działań podejmowanych w rodzinach nie odzwierciedlały realizowanych zadań, protokoły nie zawierały szczegółowej diagnozy sytuacji rodziny, informacji o obecności czy nieobecności ODPD/OSPD, opisu proponowanych i podejmowanych działaniach przez członków GDP oraz ODPD/OSPD. W analizowanych aktach w 25 % znajdowały się wypełnione formularze Niebieskiej Karty C i D.

W toku analizy ujawniono poniżej opisane uchybienia i nieprawidłowości w ramach realizowania działań w oparciu o procedurę Niebieskie Karty w poszczególnych aktach:

- we wszystkich sprawach aktywnych w czasie ukonstytuowania się nowego zespołu nie zostały powołane GDP,
- w jednej procedurze brak udokumentowania jakichkolwiek działań w ramach pracy GDP w okresie IX-XII,
- brak informacji odnośnie wyniku postępowania z art. 207 k.k.,
- w większości spraw brak wypełnionego formularza C i D
- w części akt brakowało opracowanego planu pracy,
- potwierdzanie zakończenia procedury Niebieskie Karty na posiedzeniu Zespołu Interdyscyplinarnego – bezzasadne (datą zakończenia działań w procedury NK jest data podpisania protokołu przez członków GDP),
- w jednym przypadku brak dokumentu potwierdzającego powołanie GDP do procedury uruchomionej już po zmianie przepisów,
- skład grupy nie był aktualizowany, w odniesieniu do rzeczywistych działań (w tym członkowie, którzy nie podejmowali żadnych działań w grupie nie byli z niej wyłączeni, brak powołania do GDP asystenta rodziny, który podejmował działania i uczestniczył w spotkaniach GDP, w dwóch przypadkach nie włączono w działania przedstawiciela MKRPA mimo występującego w rodzinie problemu z nadużywaniem alkoholu),
- w dwóch przypadkach brak realizacji zapisów odnośnie przesłania informacji do zespołu interdyscyplinarnego o przebywaniu OSPD na terenie ich gminy.

Analiza dokumentacji potwierdziła zakończenie procedur Niebieskiej Karty zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie procedury "Niebieskie Karty", zakończenie procedury zostało

udokumentowane w formie protokołu podpisanego przez członków grupy diagnostyczno-pomocowej.

Protokół ma zawierać:

- dane dotyczące osób, wobec których realizowana była procedura;
- datę rozpoczęcia i zakończenia procedury;
- skład grupy diagnostyczno-pomocowej;
- opis podjętych działań w ramach procedury,
- przesłanki uzasadniające zakończenie procedury.

W analizowanych przypadkach protokoły zawierały ww. informacje, lecz opisy realizowanych działań oraz przesłanek uzasadniających zakończenie procedury były bardzo lakoniczne, szczególnie, że wszystkie odnosiły się do ustaleń o braku zasadności – co wymaga wskazania jasnych ku temu przesłanek.

W żadnym z analizowanych akt nie ma informacji o ustalonej formie, częstotliwości i osobie realizującej monitoring po zakończeniu procedury NK. Dokumenty mówiące o realizowanym monitoringu po zakończeniu procedury również nie oddają jego częstotliwości.

Stwierdzono nieprawidłowości

W ramach prowadzonych procedur NK realizowane były różne działania w celu ustabilizowania sytuacji ODPD i OSPD, m.in. kierowany był wniosek o wgląd w sytuację rodzinną do Sądów, Miejskiej Komisji Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, czy wskazywana była oferta programu korekcyjno-edukacyjnego, czego niestety nie potwierdzały zapisy w protokołach z grup diagnostyczno-pomocowych, a jedynie wyjaśnienia złożone przez Przewodniczącą.

Budynek, w którym jest udzielane wsparcie dla osób uwięzionych w przemoc domową, jest regularnie poddawany okresowym kontrolom i przeglądom technicznym (ostatni przegląd techniczny budynku odbył się w marcu 2024 r. i zakończył się wnioskiem - stan techniczny w części dobry oraz w części dostateczny, pozwalający na bezpieczne użytkowanie).

Liczba dostępnych pomieszczeń z przeznaczeniem na dotychczasowe działania Zespołu jest wystarczająca i pozwala na realizację potrzeby pracy indywidualnej z osobami w kryzysie w warunkach zapewniających komfort rozmowy.

W trakcie kontroli dokonano oceny realizacji zadań gminy wynikających z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, która nie miała wpływu na ocenę końcową kontroli. Ocena ich realizacji została omówiona w czasie kontroli, a wnioski zostały zawarte powyżej w protokole z kontroli.

Gmina nie ma opracowanych programów terapeutycznych skierowanych do osób uwięzionych w przemoc domową (wynikających z 2.3.3. RPPPD).

Na terenie Gminy Miejskiej Hel nie funkcjonuje lokalny telefon zaufania.

3. Ocena i wnioski z kontroli:

W celu dokonania oceny realizacji przez Gminę Miejską Hel zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, określono następującą skalę punktową:

- strategia rozwiązywania problemów społecznych, opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej - **ocena 9 punktów** (maksymalna liczba punktów wynosi 13),
- powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz realizację zadań merytorycznych - **ocena 28 punktów** (maksymalna liczba punktów wynosi 39),
- prowadzenie poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą oraz zapewnienie osobom

dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia - **ocena 6 punktów** (maksymalna liczba punktów wynosi 8),

- przestrzeganie rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” - **ocena 13 punktów** (maksymalna liczba punktów wynosi 17).

łącznie ocena wynosi 56 punktów.

Wnioski:

Gmina Miejska Hel w okresie objętym kontrolą realizowała działania z zakresu zadań własnych systemu przeciwdziałania przemocy domowej w sposób zasadny z punktu widzenia celów określonych przepisami i przyjętymi dokumentami oraz posiadanymi zasobami. Jednakże ustalenia poczynione w czasie kontroli wskazują, że konieczne jest by Gmina Miejska Hel, w tym Burmistrz jako organ wykonawczy, podjęła niezwłocznie działania celem zapewnienia udziału w grupach diagnostyczno-pomocowych pracownika socjalnego – wskazanego w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy jako obowiązkowego członka GDP. Poziom realizowanych działań z zakresu (m.in. brak pełnej diagnozy, zakres monitoringu, rozpowszechnianie informacji o ofercie pomocowej) ewidentnie nie wypełnia wymogów ustawowych, przez co jest niewystarczający i nie gwarantuje dobrej jakości usług w ramach przeciwdziałania przemocy domowej. Taka sytuacja może być wynikiem braku niezbędnego ogniwa jakim jest pracownik socjalny, mimo licznych działań podejmowanych przez kierownika ośrodka.

Na terenie gminy nie są prowadzone lokalne kampanie społeczne w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej, co jest niezbędne w odniesieniu do wyników diagnozy, m.in. autorytarne wzorce rodzicielskie, stereotypy dotyczące przemocy oraz brak wiedzy o ofercie pomocowej dla osób uwikłanych w przemoc domową. Zatem w ramach działań wpisujących się w przeciwdziałanie przemocy domowej należy zapewniać profilaktykę zarówno w formie kampanii społecznych jak i oddziaływań promujących prawidłowe metody wychowawcze w sposób ogólnodostępny dla rodziców i opiekunów z terenu gminy.

Kolejnym niezbędnym działaniem związanym z przeciwdziałaniem przemocy domowej jest upowszechnianie informacji odnośnie gminnego systemu jej przeciwdziałania poprzez dostęp do informacji z tego zakresu na stronie urzędu miasta czy uruchomienia nowych narzędzi np. telefonu zaufania.

Niezbędny jest również rozwój kompetencji i umiejętności osoby realizującej zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wymagający zapewnienia specjalistycznego szkolenia (minimum 100 godzin dydaktycznych) umożliwiających uzyskanie certyfikatu specjalisty w tym obszarze.

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono szereg nieprawidłowości w toku realizacji zadań własnych gminy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej o czym poinformowano Przewodniczącą Zespołu Interdyscyplinarnego oraz opisano w niniejszym protokole.

Zgodnie z przyjętym w programie kontroli założeniem, iż działania podjęte przez podmiot kontrolowany w ramach realizacji zadań własnych należy ocenić pozytywnie w sytuacji osiągnięcia co najmniej 70% możliwych do uzyskania punktów (czyli uzyskania co najmniej 54 punktów).

Gmina Miejska Hel uzyskuje **ocenę pozytywną z nieprawidłowościami** – w zakresie działań merytorycznych i organizacyjnych dotyczących realizacji zadań własnych wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W związku z ujawnieniem przez zespół kontrolny w toku prowadzonych czynności kontrolnych, nieprawidłowości dotyczących działalności jednostki podlegającej kontroli, zostaną wydane zalecenia pokontrolne.

Pouczenie

Poprzez zamieszczenie w protokole kontroli niżej wymienionych pouczeń zespół inspektorów dodatkowo poinformował Kierownika MOPS o przysługujących mu uprawnieniach z mocy:

- zapisów § 18 i § 19 Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1165);
- Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.
- Odmowa podpisania protokołu kontroli przez kierownika jednostki podlegającej kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych.
- Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole.
- Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.
- W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora wobec zastrzeżeń.
- Jeżeli zespół inspektorów stwierdzi zasadność zastrzeżeń, dokonuje zmian w protokole kontroli w ten sposób, że dołącza do niego stosowny tekst w brzmieniu:
 - 1) „Ustalenia na str. skreśla się.”;
 - 2) „Protokół kontroli na str. uzupełnia się przez dopisanie”;
 - 3) „Treść ustaleń na str. otrzymuje brzmienie:”.
- Zespół inspektorów zajmuje stanowisko wobec wniesionych w terminie zastrzeżeń na piśmie i przekazuje je do akceptacji dyrektora właściwego do spraw pomocy społecznej wydziału urzędu wojewódzkiego.
- Stanowisko w sprawie zgłoszonych zastrzeżeń przekazuje się kierownikowi jednostki podlegającej kontroli.
- Zespół inspektorów ma prawo sprostowania w protokole, w każdym czasie, z urzędu lub na wniosek kierownika jednostki podlegającej kontroli, błędów pisarskich oraz innych oczywistych pomyłek.
- W przypadku stwierdzenia przez zespół kontrolny w toku prowadzonych czynności kontrolnych, uchybień i nieprawidłowości dotyczących działalności jednostki podlegającej kontroli, wojewoda może wydać zalecenia pokontrolne.
- Jednostka podlegająca kontroli może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.
- a także o treści art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy domowej:
- Do nadzoru i kontroli, o których mowa w ust. 1 pkt 5 i 6, stosuje się odpowiednio przepisy art. 126 uprawnienia nadzorcze i kontrolne wojewody-133 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Sporządzono: Gdańsk, 18 grudnia 2024 r.

[....]*

[....]*

[....]*

Data zatwierdzenia i podpis kierownika jednostki kontrolowanej:

[....]* 30 grudnia 2024 r.

data, podpis i pieczęć

Protokół sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach – jeden dla Dyrektora jednostki kontrolowanej, drugi dołączony zostanie do akt kontroli WPS PUW.

* Wyłączenie jawności informacji publicznej na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 902) w związku z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781) przez Anetę Ziętek - Walencję.